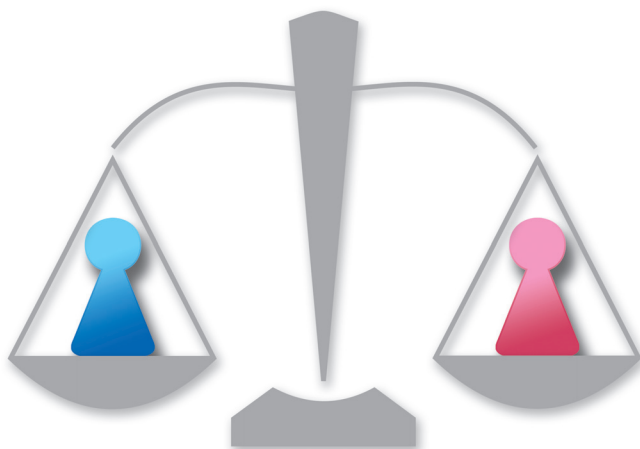

NÁRODNÍ INSTITUT
PRO DALŠÍ
VZDĚLÁVÁNÍ

Seznam doporučených publikací k tématu rovnosti dívek a chlapců ve vzdělávání

**Doc. PhDr. Irena Smetáčková, Ph.D.
Mgr. Anna Babanová**

2016

Obsah

O NIDV	3
Úvod	4
Přehledová tabulka	6
Seznam doporučených publikací	8
O autorkách	20

O NIDV

Národní institut pro další vzdělávání (NIDV) je přímo řízená organizace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy s celostátní garancí dalšího vzdělávání a profesního rozvoje pedagogických pracovníků škol a školských zařízení včetně školských zařízení pro zájmové vzdělávání. Mnoholetá tradice a zkušenosti v oblasti vzdělávání a rozsáhlá síť našich metodiků, odborných garantů i externích spolupracovníků nám mimo jiné umožňuje kvalitní a celoplošnou realizaci úkolů vyplývajících ze státních priorit i rezortních projektů ministerstva školství. Pro cílové skupiny zajišťujeme komplexní nabídku vzdělávacích a konzultačních služeb, metodickou a odbornou podporu a zároveň dokážeme operativně reagovat na aktuální i specifické potřeby a požadavky škol a pedagogů v jednotlivých krajích České republiky. Garantujeme také systémovou péči o nadané či mimořádně nadané děti a mládež a cílenou podporu pedagogů pro práci se specifickými skupinami žáků, jako např. děti/žáci-cizinci či společné vzdělávání.

Díky Vašemu zájmu a spolupráci jsme pro Vás mohli připravit tuto publikaci. Věříme, že v ní naleznete potřebné informace či inspiraci a rádi se k ní budete vracet.

Děkujeme.

Váš Národní institut pro další vzdělávání

**Vážené učitelky a učitelé,
vážení rodiče,
vážení zájemci a zájemkyně o rovnost ve vzdělávání,**

kvalita školství v demokratické společnosti je mimo jiné dána také tím, nakolik poskytuje všem studujícím stejné příležitosti k rozvoji jejich potenciálu. V českých školách existuje rovný přístup a rovné zacházení, které garantují platné zákony. Ovšem vedle formální rovnosti existuje skrytá a neformální rovina, v níž rovnost nemusí být naplňována. Důvodem obvykle bývají stereotypy na straně vyučujících nebo na straně studujících a jejich rodičů.

Stereotypy představují zobecněné představy o určitých skupinách osob, které údajně mají specifické schopnosti, chování, zájmy atd. Na jejich základě se lidé cítí oprávněně (či to dokonce považují za správné a vstřícné) přistupovat k osobám náležejícím do těchto skupin jinak než k ostatním. Stereotypní představy ale bývají obvykle falešné a vedou k tomu, že se opomíjí individuální charakteristiky konkrétních lidí. V důsledku toho se pak konkrétním dětem nemusí dostat dostatečná podpora, nebo dokonce mohou být omezovány i znevýhodňovány. Je proto důležité, aby se vyučující snažili zjistit, zda je některé stereotypy neovlivňují, a pokud ano, aktivně je odmítat. Pouze tak lze ve vzdělávání dosáhnout nejen formální, ale skutečné rovnosti.

Jeden z druhů stereotypů, které mohou být ve škole velmi nebezpečné, se týká představ o dívkách a o chlapcích jako o zobecněných skupinách (tzv. genderové stereotypy). Podle nich například chlapci na rozdíl od dívek mívají logické myšlení a zájem o techniku. Takový stereotyp může vést k tomu, že vyučující přehlédnou dívky s nadáním pro technické obory, nepodporují je a od takových oborů zrazují. A naopak například stereotypní představa, že dívky mají na rozdíl od chlapců lepší dispozice pro práci s malými dětmi, může vést k tomu, že konkrétní hoch nezíská od vyučujících podporu, aby uvažoval o studiu pedagogického oboru.

Genderové stereotypy ovlivňují to, jak vyučující vnímají konkrétní chlapce a dívky, co od nich očekávají, jak k nim přistupují, jak s nimi komunikují, jaké učivo jim předávají atd. Jako následek genderových stereotypů tedy vzniká nerovnost mezi dívkami a chlapci (tzv. genderová nerovnost). Genderové stereotypy se navíc projevují také v tom, jak učitelky a učitelé uvažují sami o sobě, jaké vztahy vznikají v učitelských sborech, jaké je vedení škol, jak se vytváří a co obsahují kurikulární dokumenty atd. Gender tedy ovlivňuje mnoho oblastí a rovin ve školství.

Pokud chceme lépe porozumět tomu, jak fungují školy, v nichž pracují a studují ženy a muži, je užitečné přemýšlet také o genderu. A zvláště pokud chceme posilovat rovnost v našich školách, je nutné se ptát, zda nejsme pod vlivem genderových a jiných stereotypů.

Dovolujeme si vám nabídnout seznam publikací, které mohou být v tomto směru zajímavou inspirací. Jedná se o výběr knih, příruček a článků, u nichž je prakticky ověřené, že jsou užitečným zdrojem pro učitelskou veřejnost. Není to tedy úplný výčet existujících pramenů, ale spíše doporučený krok pro vstup do tématu.

Každá publikace je představena krátkou anotací, z níž si uděláte představu o jejím obsahu a formě. V bibliografických údajích je u většiny publikací uveden odkaz pro elektronické stažení. Dále je ve vstupní tabulce každá publikace charakterizována prostřednictvím tří parametrů. Prvním je charakter textu, tedy zda se jedná o učitelskou příručku či materiál, který lze přímo aplikovat do výuky, nebo zda se jedná o odbornou knihu či článek referující o výzkumu a teorii. Druhým parametrem je cílová skupina, tedy zda jde o publikaci určenou pro vyučující, výchovné poradkyně a poradce, vedení škol, žactvo či širší odbornou veřejnost. Třetím parametrem je vzdělávací stupeň, na kterém je publikace využitelná nebo kterého se týká. Úvodní přehledová tabulka dovoluje rychle identifikovat publikace, které by pro vás mohly být přínosné, a k nim si lze níže dohledat anotaci i elektronický odkaz.

Doufáme, že seznam publikací Vám poslouží jako užitečný nástroj pro základní orientaci v tématu genderové rovnosti ve vzdělávání.

Irena Smetáčková a Anna Babanová

Přehledová tabulka

Název	Charakter publikace	Cílová skupina	Vzdělávací stupeň
Babanová, Anna, Hausenblasová, Jitka, Kolářová, Jitka (ed.), Krobová, Tereza, Smetáčková, Irena. Volba povolání bez předsudků. Metodika projektového dne pro základní školy	Aplikační	Vyučující, žactvo	ZŠ, SŠ
Biderman, Ella Walsh. What is Feminism?	Aplikační	Žactvo	ZŠ
Babanová, Anna. Denikciltivky.tumblr.com	Aplikační	Vyučující	ZŠ
Labischová, Denisa, Gracová, Blažena. Gender ve vzdělávací oblasti člověk a společnost.	Aplikační	Vyučující	ZŠ, SŠ
Moody, Elli. Why don't boys wear skirts?	Aplikační	Žactvo	ZŠ, SŠ
Smetáčková, Irena (ed.), Jára, Martin, Babanová, Anna, Miškolci, Josef. Na cestě k vlastní rodině. Kapitoly z rodinné výchovy.	Aplikační	Žactvo	ZŠ, SŠ
Babanová, Anna, Miškolci, Josef. Genderově citlivá příručka: Kde začít?	Aplikační	Vyučující	ZŠ, SŠ
Smetáčková, Irena (ed.). Příručka pro genderově citlivé vedení škol.	Aplikační	Vyučující, vedení škol	Všechny vzdělávací stupně
Smetáčková, Irena (ed.). Příručka pro genderově citlivé výchovné poradenství.	Aplikační	Vyučující, výchovné poradkyně/poradci	ZŠ, SŠ
Smetáčková, Irena, Vlčková, Klára (eds.). Gender ve škole – příručka pro současné a budoucí vyučující.	Aplikační	Vyučující	ZŠ, SŠ
Jarkovská, Lucie. Rovné příležitosti dívek a chlapců ve vzdělávání.	Aplikační	Vyučující	Všechny vzdělávací stupně
Smetáčková, Irena, Vlčková, Klára (eds.). Gender ve škole – příručka pro vyučující předmětů občanská výchova, občanská nauka a základy společenských věd na základních a středních školách.	Aplikační	Vyučující	ZŠ, SŠ

Název	Charakter publikace	Cílová skupina	Vzdělávací stupeň
Smetáčková, Irena, Braun, Richard. Homofobie v žákovských kolektivech.	Aplikační / Výzkumně-teoretický	Vyučující	ZŠ, SŠ
Valdrová, Jana, Smetáčková, Irena, Knotková-Čapková, Blanka. Příručka pro posuzování genderové korektnosti učebnic.	Aplikační / Výzkumně-teoretický	Širší odborná veřejnost	–
Jarkovská, Lucie. Gender před tabulí.	Výzkumně-teoretický / Aplikační	Širší odborná veřejnost	–
MacNaughton, Glenda. Rethinking Gender in Early Childhood Education.	Výzkumně-teoretický / Aplikační	Vyučující	MŠ
Smetáčková, Irena. Genderové představy a vztahy. Sociální a kognitivní aspekty vývoje maskulinity a femininity v průběhu základní školy.	Výzkumně-teoretický	Širší odborná veřejnost	ZŠ
Zormanová, Lucie. Gender v pedagogické komunikaci.	Výzkumně-teoretický	Širší odborná veřejnost	–
Simonová, Natálie, Matějů, Petr. Koho znevýhodňuje škola: chlapce, nebo dívky? Rozdíly v dovednostech, školních výsledcích a vzdělanostních aspiracích dívek a chlapců devátých tříd základních škol.	Výzkumně-teoretický	Širší odborná veřejnost	–
Jarkovská, Lucie, Lišková, Kateřina, Šmídová, Iva. S genderem na trh. Rozhodování o dalším vzdělání patnáctiletých.	Výzkumně-teoretický	Širší odborná veřejnost	–
Doležalová, Lucie. Genderové stereotypy v pedagogické komunikaci v mateřské škole.	Výzkumně-teoretický	Vyučující	MŠ
Jarkovská, Lucie, Lišková, Kateřina. Genderové aspekty českého školství.	Výzkumně-teoretický	Širší odborná veřejnost	–
Skálová, Helena (ed.). Genderovou optikou: Zaměřeno na český vzdělávací systém.	Výzkumně-teoretický	Širší odborná veřejnost	–
Thorne, Barrie. Gender play: Girls and boys in school.	Výzkumně-teoretický	Širší odborná veřejnost	–

Babanová, Anna, Hausenblasová, Jitka, Kolářová, Jitka (ed.), Krobová, Tereza, Smetáčková, Irena. *Volba povolání bez předsudků. Metodika projektového dne pro základní školy*. Gender Studies, o. p. s., Praha 2014. 110 stran.

ISBN 978-80-86520-48-3. Ke stažení [zde](#):

http://t.umblr.com/redirect?z=https%3A%2F%2Fdrive.google.com%2Fopen%3Fid%3D0B6Wj3D3_XLIVS0xSRINIMXRCNDA&t=ODRkNTcyYmQwM2I2MmEzZjZlZTgyYTY3N2Y1MTQ5MGQxNjJjNTQ5MixUbU4zdWpESg%3D%3D&m=0

Metodická příručka je určena primárně pro základní školy, ale inspirovat se mohou i školy střední a víceletá gymnázia, stejně jako vedoucí různých vzdělávacích a volnočasových aktivit pro děti a mládež. Obsah příručky je koncipován jako soubor aktivit pro projektový den propojující téma kariérní výchovy a rovných příležitostí dívek a chlapců. Cílem projektového dne je poukázat na silný vliv genderově stereotypních představ na volbu budoucího povolání a rozšířit spektrum povolání a studijních oborů, o nichž dívky a chlapci uvažují. Příručka obsahuje stručný teoretický úvod k problematice genderu na trhu práce, její hlavní část je věnována popisu přípravy a realizace projektového dne, včetně pracovních listů k osmnácti aktivitám. Příručka získala ocenění Nejkrásnější kniha roku 2014 v kategorii Učebnice a Národní cenu kariérového poradenství v roce 2015.

Biderman, Ella Walsh (8 let). *What is Feminism?* The Loop (dětský časopis), Bolt Editions, London. Roč. 2014, č. 6. ISSN 2051-3739. Ke stažení [zde](#):

http://t.umblr.com/redirect?z=https%3A%2F%2Fdrive.google.com%2Ffile%2Fd%2F0BwmtSPKg_uxZVnRZQ1NyQzBIMTQ%2Fview%3Fusp%3Dsharing&t=YzcxYmRjNWE4ZjJwN2MyY2JjZDVmOGM0NTVINThjMTIjZWRjZmU0ZCxBU4zdWpESg%3D%3D&m=0

Článek *What is Feminism?* publikovaný v anglickém dětském časopise *The Loop*, nabízí čtenářstvu srozumitelnou interpretaci pojmu feminismus a pět klíčových feministických zásad, které považuje jeho osmiletá autorka Ella Walsh Biderman ve svém každodenním životě za podstatné.

Dvoustránkový text je psán jednoduchou angličtinou a strukturován do krátkých odstavců. Za zmínku stojí také atraktivní grafické pojetí textu. Materiál může být využit pro přímou výuku anglického jazyka nebo jako jedno z průřezových témat (výchova k demokracii a rovným příležitostem, osobnostní a sociální výchova).

Babanová, Anna. *Deník citlivky*. 2014. Internetové stránky. Dostupné [zde](#): denikcitlivky.tumblr.com

Internetové stránky *Deník citlivky* jsou určeny pro vyučující na prvním stupni ZŠ, kteří se zajímají o možnosti, jak učit genderově citlivě. Stránky obsahují deníkové záznamy z výuky na prvním stupni základní školy, které neukazují pouze genderově zatížené situace z běžné školní komunikace, z oblasti školního učiva a hodno-

cení, ale také způsoby, jak se s nimi postupně genderově citlivější žáci a žákyně dokážou sami vypořádat. Na stránkách je ke stažení základní bibliografie k problematice genderově citlivého vzdělávání a dále řada metodických materiálů, přímo využitelných ve výuce.

Labischová, Denisa, Gracová, Blažena. *Gender ve vzdělávací oblasti člověk a společnost*. Ostravská univerzita v Ostravě, 2013. 119 stran.

ISBN 978-80-7464-417-7. Ke stažení [zde](#):

http://t.umblr.com/redirect?z=https%3A%2F%2Fdrive.google.com%2Fopen%3Fid%3D0B6Wj3D3_XLIVV01BakJRbVpBRTg&t=NzcyYmI0YzlkMzFkMjAwYzc3MzUwZjZlYm4MTZjYWFkMDkzNmE5NCxUbU4zdWpESg%3D%3D&m=0

Jedná se o studijní oporu k předmětu *Gender v občanské výchově*, vyučovanému na Pedagogické fakultě Ostravské univerzity v Ostravě. Text je strukturován do 13 kapitol, které se postupně zaměřují na vzdělávání v oblasti genderu s akcentem na vzdělávací oblast *Člověk a společnost* (výchova k občanství, dějepis), teoretická východiska pro uplatnění principů genderově citlivé výchovy a na rozvoj kompetencí potřebných pro vytváření výukových materiálů k výuce genderových témat v běžné pedagogické praxi. Součástí každé kapitoly je shrnutí obsahu, kontrolní otázky a úkoly, otázky k zamyšlení a seznam citované a doporučené literatury. Zejména cenné jsou konkrétní příklady pramenů a možnosti zpřístupnění genderové tematiky při výkladu dějin starověku, středověku, novověku i dějin 20. století. Ukázky z konkrétních českých i zahraničních učebnic dějepisu nabízejí jak příklady genderové zatíženosti, tak příklady dobré praxe. Studijní materiál *Gender ve vzdělávací oblasti Člověk a společnost* jako jeden z mála materiálů k genderové problematice nabízí metodické a didaktické postupy, jak v rámci daných předmětů učit v souladu s genderově citlivými pedagogickými zásadami.

Moody, Elli. *Why don't boys wear skirts?* The Loop (dětský časopis), Bolt Editions, London. Roč. 2012, č. 1. ISSN 2051-3739. Ke stažení [zde](#):

http://t.umblr.com/redirect?z=https%3A%2F%2Fdrive.google.com%2Ffile%2Fd%2F0BwmtSPKg_uxZVIYzbXBKbml2SU0%2Fview%3Fusp%3Dsharing&t=Zjg2ODBhYjcwMTY2YTUwZjNjNDJlYjUzY2EyNWM4Y2E0MTNjNjczNSxUbU4zdWpESg%3D%3D&m=0

Článek je určen dětským čtenářům a čtenářkám, je psán jednoduchou angličtinou a strukturován do šesti odstavců doplněných ilustracemi. Přesto, že název článku a doprovodné ilustrace na první pohled nenabízejí hluboké a vážné téma, opak je pravdou. Citlivou a nenásilnou formou jsou dětem nabízena zamyšlení nad otázkami, odkud se berou nepsaná společenská pravidla a normy, často odlišná pro muže a pro ženy, jak mezi nimi rozlišovat ta, která jsou „dobrá“, a ta, „o nichž se již delší dobu nepřemýšlelo a třeba přestaly časem dávat smysl“. Tři důležitá po-

selství, která článek nabízí, by se dala shrnout takto: 1. Společnost má nepsaná pravidla, která je potřeba kriticky neustále reflektovat a nespokojit se s tím, že jsou správná, protože byla považována za správná v minulosti. 2. Společnost často vytváří jiná pravidla pro ženy a jiná pro muže, což může mnohým lidem připadat jako nespravedlivé. 3. Měnit zaběhlé normy je velmi těžké a vyžaduje to odvahy. Lidé, kteří chtějí dělat věci jinak, se mohou stát terčem šikany ze strany většinové společnosti.

Dvoustránkový text může být využit pro přímou výuku anglického jazyka nebo jako jedno z průřezových témat (výchova k demokracii a rovným příležitostem, osobnostní a sociální výchova).

Smetáčková, Irena (ed.), Jára, Martin, Babanová, Anna, Miškolci, Josef. **Na cestě k vlastní rodině. Kapitoly z rodinné výchovy.** Otevřená společnost, o. p. s., Praha 2008. 92 stran. ISBN 978-800-87110-12-6. Ke stažení zde:

www.ruzovymodrysvet.sk/sk/hlavne-menu/citaren/knihy/na-cestech-k-vlastni-rodine

Učebnice rodinné výchovy vznikla jako reakce na chybějící výukové materiály, které by vedly žáky a žákyně k modernímu uvažování o rodičovství. Učebnice pro druhý stupeň ZŠ a víceletá gymnázia nabízí žactvu řadu příležitostí porovnat různé modely rodiny dnes i v minulosti, uvažovat o svých vlastních představách o budoucím životě, naučit se lépe komunikovat své potřeby i obavy, přemýšlet nad důležitými a citlivými otázkami, jako jsou partnerství, sexualita či případné budoucí rodičovství. Kniha je rozdělena do sedmi kapitol, jimiž nás provází komiksově postavy několika dívek a chlapců. Jejich krátké příběhy vtahují čtenáře a čtenářky do daného tématu, motivují je ke čtení i k plnění jednotlivých úkolů, jež jsou součástí každé kapitoly. Všechny aktivity byly metodicky ověřeny přímo ve výuce.

Babanová, Anna, Miškolci, Josef. **Genderově citlivá příručka: Kde začít? Žába na prameni,** o.s., Praha 2007. 151 stran. ISBN 978-80-239-8798-0. Ke stažení zde:

http://t.umbl.com/redirect?z=https%3A%2F%2Fdrive.google.com%2Fopen%3Fid%3D0B6Wj3D3_XLIVT2Vod0tEN0tZTjA&t=YVWjNjM2NWM3MmYzZDZIMDK3MDI2MTE0MmZmNDNmNDAXNGUxNDM5MCxUbU4zdWpESg%3D%3D&m=0

Příručka Genderově citlivá výchova: Kde začít? je určena vyučujícím na základních a středních školách. Čtivou formou pojmenovává vliv stereotypů o mužích a ženách na naše chování, myšlení a jednání a podává srozumitelné vysvětlení pojmu gender a genderově citlivá výchova. Příručka si klade za cíl inspirovat čtenáře a čtenářky k hlubšímu přemýšlení o otázkách rovných příležitostí a představit konkrétní pedagogické postupy nezátížené předsudky, které umožní svobodnější osobnostní růst dívek a chlapců na základních a středních školách. Tématy genderově citlivého vzdělávání nás provází čtveřice komiksových postavíček (dvě učitelky a dva učitelé), které jednoduchým jazykem popisují své obavy, pochybnosti i naděje, týkající se genderově citlivého vzdělávání. Kromě čtyř kapitol, věnovaných tématu pedagogické komunikace, obsahům učiva a oblasti hodnocení, obsahuje příručka také 14 metodických listů s aktivitami, využívajícími prvků dramatické výchovy, digitálních technologií a výtvarné výchovy. Aktivity lze využít napříč předměty, jako je občanská výchova, český jazyk, cizí jazyky, dějepis či biologie. Součástí příručky je minislovníček pojmů a doporučená literatura k tématu genderově citlivého vzdělávání.

telky a dva učitelé), které jednoduchým jazykem popisují své obavy, pochybnosti i naděje, týkající se genderově citlivého vzdělávání. Kromě čtyř kapitol, věnovaných tématu pedagogické komunikace, obsahům učiva a oblasti hodnocení, obsahuje příručka také 14 metodických listů s aktivitami, využívajícími prvků dramatické výchovy, digitálních technologií a výtvarné výchovy. Aktivity lze využít napříč předměty, jako je občanská výchova, český jazyk, cizí jazyky, dějepis či biologie. Součástí příručky je minislovníček pojmů a doporučená literatura k tématu genderově citlivého vzdělávání.

Smetáčková, I. (ed.). **Příručka pro genderově citlivé vedení škol.** Otevřená společnost, o. p. s., 2007. 68 stran. ISBN 978-80-87110-01-0. Ke stažení zde:

https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKewiHpera_ejPAhUEDcAKHbnGC3sQFggBMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.otevrenaspolecnost.cz%2Fdownload-publication%2F124&usg=AFQjCNHwmkDletWlwKYQjGhhB6Qh2W3CVg&sig2=5JZoBIRP_aaj2zerQkHUAA&bvm=bv.136499718,d.bGs

Příručka je určena pro ředitelky a ředitele škol, případně další osoby ve vedení škol, kterým představuje koncept genderové rovnosti, ukazuje jeho uplatnění ve školní praxi a naznačuje možnosti jeho prosazování. Konkrétně příručka obsahuje následujících devět kapitol: 1. Ženy a muži v genderové perspektivě: gender přináší nový pohled, 2. Ve škole je gender všude kolem nás, 3. Co se učí dívky a chlapci?, 4. Komunikace mezi vyučujícími a studujícími, 5. Dívky a chlapci: rozdílné výsledky, rozdílný styl učení, rozdílné představy?, 6. Učitelé sbory z genderové perspektivy, 7. Genderově rovná škola, genderově citlivá výuka, 8. Genderově citlivé výchovné poradenství, 9. Cesty k genderově rovné škole.

Součástí je série aktivit pro vyučující nebo pro studující, jejichž prostřednictvím si mohou uvědomit rizika genderových stereotypů ve vlastním konání. Všechny aktivity byly vyvinuty ve spolupráci s učitelským týmem a byly prakticky ověřeny. Na příručce se podílely následující odbornice a odborníci: L. Jarkovská, P. Pavlík, L. Václavíková-Helšusová, J. Valdřová.

Smetáčková, Irena (ed.). **Příručka pro genderově citlivé výchovné poradenství.** Otevřená společnost, o. p. s., 2007. 78 stran.

ISBN 978-80-87110-00-3. Ke stažení zde:

https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0ahUKewiHpera_ejPAhUEDcAKHbnGC3sQFggBMAE&url=http%3A%2F%2Fwww.otevrenaspolecnost.cz%2Fdownload-publication%2F141&usg=AFQjCNGHxxG1xrRbrBlg3UcOKjdVefXCOnQ&sig2=RLCr6nIEe7yqRipBz-18xQ&bvm=bv.136499718,d.bGs&cad=rja

Příručka je určena pro školní poradenské pracoviště a specificky pro výchovné poradkyně a poradce. Jejím cílem je ukázat gender jako užitečnou kategorii při poradenské práci s dětmi i jejich rodiči. Prostřednictvím devíti kapitol je genderová perspektiva aplikována do různých oblastí široké agendy výchovného poradenství, přičemž zvláštní pozornost je věnována kariérovému poradenství. Konkrétně publikace obsahuje následující kapitoly: 1. Ženy a muži v genderové perspektivě: gender přináší nový pohled, 2. Ve škole je gender všude kolem nás, 3. Výchovné poradenství z genderové perspektivy, 4. Dívky a chlapci mezi sebou, 5. Dívky, chlapci a vyučující, 6. Dívčí a chlapecké učení: rozdílný obsah, rozdílné výsledky, rozdílný styl, 7. Jakou chtějí mít dívky a chlapci budoucnost?, 8. Volba povolání: „Jsem přece kluk!“, „Jsem přece holka!“, 9. Aby výchovné poradenství nezavíralo dívkám či chlapcům dveře... Součástí je série aktivit pro vyučující nebo pro studující, jejichž prostřednictvím si mohou uvědomit rizika genderových stereotypů ve vlastním konání. Všechny aktivity byly vyvinuty ve spolupráci s učitelským týmem a byly prakticky ověřeny. Na příručce se podílely následující odbornice a odborníci: L. Jarkovská, P. Pavlík, L. Václavíková-Helšusová, J. Valdřová a I. Smetáčková.

Smetáčková, Irena, Vlková, Klára (eds.) *Gender ve škole – příručka pro současné a budoucí vyučující*. Otevřená společnost, o. p. s., 2006. 67 stran.

ISBN 80-903331-5-X. Ke stažení zde:

http://t.umbl.com/redirect?z=https%3A%2F%2Fdrive.google.com%2Ffile%2F0B6Wj3D3_XLIVbXhLeUw4WmloRkE%2Fview%3Fusp%3Dsharing&=YjNmM2M1N2Y1OTIzMzI4MWZhtNTMxOTEyNWNjN2UyYTRhMzVhYjYyMSxUbU4zdWpESg%3D%3D&m=0

Příručka seznamuje čtenářstvo s genderovým zatížením pedagogické reality. Je určena pro vyučující všech předmětů i stupňů škol a pro studující, kteří se na učitelské povolání připravují. Příručka obsahuje následujících devět kapitol: 1. Gender: Úvod do problematiky, 2. Škola jako genderovaný prostor, 3. Pedagogický sbor, 4. Učivo a učebnice, 5. Vyučovací metody a pedagogické hodnocení, 6. Pedagogická komunikace mezi vyučujícími a žáky/němi, 7. Školní třída, 8. Rodiče a další aktéři školního vzdělávání, 9. Politika rovných příležitostí ve vzdělávání. Na příručce se podíleli L. Jarkovská, P. Pavlík, L. Václavíková-Helšusová, J. Valdřová a I. Smetáčková. V každém tématu jsou představeny jednak existující výzkumy a teorie a jednak konkrétní příklady ze škol.

Jarkovská, Lucie. *Rovné příležitosti dívek a chlapců ve vzdělávání*. NESEHNU-TÍ Brno, Brno 2005. 25 stran. ISBN 80-903228-6-7. Ke stažení zde:

http://t.umbl.com/redirect?z=https%3A%2F%2Fdrive.google.com%2Fopen%3Fid%3D0B6Wj3D3_XLIVMw81a1JieUIZRG8&t=OGZINTM4YTFIZDIhNjMyY2NINTUyMDIhYzcyNTk4YzQ4MzViY2Y3YSxUbU4zdWpESg%3D%3D&m=0

Tato útlá brožura může sloužit jako pomůcka vyučujícím, kteří se chtějí zevrubně seznámit s problematikou genderově citlivé výchovy a vzdělávání. Brožura je členěna do šesti kapitol, v nichž jsou zmiňována jak obecnější témata, týkající se genderově citlivého vzdělávání, tak konkrétní tipy, jak zapojit co nejvíce žáků a žákyň do výuky či jak pracovat s genderově zatíženými výukovými materiály. Závěrečná kapitola je vtipným převyprávěním klasické pohádky Červená Karkulka, která ukazuje postavu Karkulky v netradičním světle jako samostatnou a nebojácnu dívku.

Smetáčková, Irena, Vlková, Klára (eds.) *Gender ve škole – příručka pro vyučující předmětů občanská výchova, občanská nauka a základy společenských věd na základních a středních školách*. Otevřená společnost, o. p. s., 2005. 190 stran. ISBN 80-903331-2-5. Ke stažení zde:

https://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=3&ved=0ahUKEwiHpera_ejPAhUEDcAKHbnGC3sQFggmMAI&url=http%3A%2F%2Fwww.otevrenaspolecnost.cz%2Fdownload-publication%2F821&usg=AFQjCNEXga1hey7o-sI37H-8JvqRo0vV0A&sig2=8CgzSELjcsF7MiUCMx6i4Q&bvm=bv.136499718,d.bGs&cad=rja

Příručka je určena pro vyučující předmětů náležejících ke vzdělávací oblasti Člověk a společnost, v níž by logicky měl být věnován prostor také ženám a mužům, a tedy konceptu genderu. Příručka nabízí 12 kapitol, které se věnují následujícím tématům: věda, osobnost člověka, společnost, trh práce, politika, právo, média, jazyk, náboženství, globální problémy, školství, volba povolání. Kapitoly vytvářel expertní tým ve složení: Barbara Havelková, Hana Havelková, Lucie Jarkovská, Blanka Knotková Čapková, Petr Pavlík, Irena Smetáčková a Jana Valdřová. Každá kapitola přináší pohled a informace, které lze snadno a bez zvláštních časových dotací začlenit do současného kurikula. V druhé části příručky jsou ke každému tématu představeny aktivity, které mohou vyučující využít ve výuce, aby studujícím usnadnili porozumění role genderu ve společenské realitě (např. na trhu práce). Všech 50 výukových aktivit bylo vytvořeno ve spolupráci s učitelským týmem a ověřeno na školách.

Smetáčková, Irena, Braun, Richard. *Homofobie v žákovských kolektivech*. Praha: Úřad vlády ČR, Praha, 2009. 54 stran. ISBN 978-80-7440-016-2.

Ke stažení zde:

https://www.vlada.cz/assets/udalosti/homofobie_web.pdf

Příručka je rozdělena na dvě části. V první je představen pojem homofobie a je vysvětleno, jak negativní, až nepřátelské postoje k lidem s neheterosexuální orientací vznikají a jak se projevují. Příručka pracuje s homofobií v kontextu genderového řádu – bez pojmu gender totiž nelze homofobii dobře porozumět, a tedy ani

proti ní účinně vystupovat. Následně je pozornost věnována homofobii ve školním prostředí, která může vést k obtěžování a šikaně. Na základě rozsáhlých zahraničních výzkumů (protože české chybí) je ukázáno, jaké typy žáků a žákyň se obvykle dopouští homofobních útoků a vůči jakým typům žáků a žákyň bývají namířeny. Nejedná se přitom pouze o studující s neheterosexuální orientací, ale také o studující jinak genderově nekonformní. V druhé části příručky je nabídnuto šest aktivit, které mohou vyučující použít ve školních třídách na druhém stupni základních škol a na středních školách k prevenci homofobie a homofobní šikany.

Valdrová, Jana, Smetáčková, Irena, Knotková Čapková, Blanka. **Příručka pro posuzování genderové korektnosti učebnic**. *Ročenka Katedry/Centra genderových studií*, 2004, 3(04), 172–196. 196 stran. ISBN 80-239-4451-1. Ke stažení [zde](http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/pomucka-pri-posuzovani-genderove-korektnosti-ucebnic): <http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/pomucka-pri-posuzovani-genderove-korektnosti-ucebnic>

Text byl připraven pro účely Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, které uděluje tzv. schvalovací doložky učebnicím pro základní a střední školy. Jedním z kritérií, které by mělo být na učebnicích posuzováno, je jejich genderová nestereotypnost. To znamená, zda učebnice nevytváří představu, že ženy a muži jsou z hlediska svých schopností a zájmů zcela odlišné skupiny a mají se věnovat odlišným aktivitám. Nakolik učebnice takové stereotypní představy obsahují, je nutné posuzovat na několika úrovních – na úrovni učiva, výkladových a procvičovacích příkladů, obrázků a jazyka. Příručka obsahuje konkrétní příklady z českých i zahraničních učebnic. Závěr příručky tvoří seznam otázek ke každé ze jmenovaných úrovní, které v učebnici jednoduše pomáhají identifikovat genderové stereotypy. Tento návodný seznam je k dispozici na webových stránkách MŠMT (<http://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/pomucka-pri-posuzovani-genderove-korektnosti-ucebnic>).

Jarkovská, Lucie. **Gender před tabulí**. Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Masarykovou univerzitou, Praha a Brno 2013. 195 stran. ISBN 978-80-7419-119-0.

Publikace *Gender před tabulí* nás seznamuje s výsledky etnografického výzkumu ve školní třídě žáků a žákyň věkového rozmezí 11–13 let, který byl zaměřen na (re)produkci genderu v každodennosti školního kolektivu. V analýze je gender rozebrán v souvislosti s dalšími kategoriemi, konkrétně věkem a etnicitou/národností. Tyto kategorie bývají často vnímány jako přirozený základ sociálních rozdílů a slouží jako legitimizace nerovností. Analýza přibližuje způsoby, jakými jsou tyto kategorie re/konstruovány, jak se protínají a jak se jejich souhra projevuje v chování a strategiích žáků a žákyň ve třídě. Další část analýzy je zaměřena na reprodukci genderu v rámci výuky sexuální výchovy. V poslední části práce se

Jarkovská věnuje prozkoumání, jakou roli hraje gender v představách dívek a chlapců o jejich vlastních životech i o světě obecně.

V knize jsou čtenářům a čtenářkám pokládány provokativní otázky, např.: Získají žákyňe a žáci ve škole kromě vysvědčení také predispozice k nerovnému postavení ve společnosti? Je možné při výuce docílit genderově citlivého přístupu? Jak zajistit, aby citlivá výchova fungovala v kontextu společnosti, která genderově citlivá není? Jakou roli hraje ve třídě to, že je někdo Romka a někdo Ukrajinec? Co sděluje dětem mezi řádky výklad v hodinách sexuální výchovy? Jak se dětem líbí pohádky, ve kterých princezna zachrání prince?

Závěry vycházející z výzkumu významně přispívají k povědomí o principech, strategiích i konkrétních metodách genderově citlivého vzdělávání.

MacNaughton, Glenda. **Rethinking Gender in Early Childhood Education**. Paul Chapman Publishing, London 2000. 267 stran. ISBN 0-7619-6280-2.

Obsah publikace vychází z akčního učitelského výzkumu, kterého se zúčastnilo dvanáct učitelek mateřských škol v australské Victorii. Kniha obsahuje 11 kapitol, v nichž se MacNaughton postupně zaměřuje na boření různých předpokladů spojených s genderem a genderově citlivým vzděláváním: „Má cenu bojovat proti přírodě?“, „Gender v naší školce neřešíme!“, „Děti ve školce jsou příliš malé, abychom je zatěžovali genderem“, „A co chlapci?“, „Ale co na to rodiče?“.

Kniha odhaluje, že pouhé zaměření na individuální rozvoj dítěte bez reflexe genderové problematiky (jak se s ním běžně setkáváme v předškolní pedagogice) nepřispívá k genderové rovnosti. Ukazuje se naopak, že každodenní učitelská praxe ovlivňuje způsoby, jakými malé děti budují své genderové identity. Při reflexi zachycených situací (interakce dětí při hře, při jídle, rozhovory MacNaughton s dětmi) autorka nabízí pro porovnání vždy dvě velmi různé interpretace identické situace: tradiční výklad, který se opírá o poznatky vývojové psychologie, a genderově citlivý výklad, který vychází z diskurzu feministického poststrukturalismu. MacNaughton tak na konkrétních příkladech jasně ukazuje, že reflexe pedagogické práce v procesu budování genderové rovnosti je zcela klíčová.

Smetáčková, Irena. **Genderové představy a vztahy. Sociální a kognitivní aspekty vývoje maskulinity a femininity v průběhu základní školy**. SLON, Praha. 2016. 276 stran. ISBN 978-80-7419-229-6.

Kniha řeší tři základní okruhy otázek: 1. Jaké představy o maskulinitě a femininitě (tzv. genderová schémata) si vytvářejí děti ve věku 6 až 15 let? 2. Jak se ve smíšených školních kolektivech projevuje gender? Jaké vztahy mezi sebou chlapci a dívky mají? 3. Jak spolu souvisí kognitivní a sociální oblast genderového vývoje? Jak dětská genderová schémata ovlivňují komunikaci a vztahy ve smíšených skupinách, a naopak? Ke každé z otázek jsou představeny aktuální zahraniční výzku-

my, psychologické a sociologické teorie a výsledky autorčina vlastního výzkumu. Výzkumu se účastnilo 435 dětí z 20 školních tříd pokrývajících všechny ročníky základní školy. V každé třídě byla provedena případová studie s využitím pozorování, kresby ideální dívky a ideálního chlapce, sociometrického ratingového dotazníku a rozhovorů s dětmi a vyučujícími. Výzkum ukázal, že genderová schémata jsou založena na znacích socio-kulturní povahy a jsou silně komplementární. Schémata mladších dětí jsou homogenní, u starších dětí narůstá flexibilita a variabilita schémat. Ve třídách děti i vyučující často používají dělení na dívky a chlapce. Vztahy mezi oběma genderovými podskupinami jsou horší než uvnitř skupin. Při vzájemném kontaktu děti často tematizují genderové hranice. Konkrétně byly identifikovány tři praktiky používané k obhajobě existujících hranic femininity a maskulinity a jedna praktika, která tyto hranice měnila. Kniha přináší vzhled do genderové struktury dětských životů. Jako taková může být přínosem pro všechny, kteří s dětmi pracují a snaží se lépe porozumět jejich světu.

Zormanová, Lucie. *Gender v pedagogické komunikaci*. Lifelong Learning – celoživotní vzdělávání, roč. 4, 2014, č. 3, s. 26–41. ISSN 1804-526X. Ke stažení [zde](http://lifelonglearning.mendelu.cz/wcd/w-rek-lifelong/II1403/life2014040326.pdf): <http://lifelonglearning.mendelu.cz/wcd/w-rek-lifelong/II1403/life2014040326.pdf>

Článek se zabývá genderovými vzorci v komunikaci mezi vyučujícími a studujícími. Jak v přehledu poznatků z literatury, tak ve vlastním výzkumu se autorka snaží odpovědět na otázku, zda je ve školní výuce důležité, zda se jedná o žáka-chlapce, či žákyni-dívku. Výzkum byl založen na analýze 28 vyučovacích hodin v různých třídách 2. stupně ZŠ. Analýza ukázala, že chlapci mají v komunikaci více prostoru než dívky.

Simonová, Natálie, Matějů, Petr. *Koho znevýhodňuje škola: chlapce, nebo dívky? Rozdíly v dovednostech, školních výsledcích a vzdělanostních aspiracích dívek a chlapců devátých tříd základních škol*. Orbis scholae, 3, 2013, s. 107–138. Dostupné [zde](http://www.orbisscholae.cz/archiv/2013_03.pdf#page=107): http://www.orbisscholae.cz/archiv/2013_03.pdf#page=107

Článek se zabývá rozdíly mezi dívčími a chlapeckými studijními výsledky a plány v 9. ročníku ZŠ. Konkrétně představuje analýzu známek z matematiky a českého jazyka, výsledků v testech PISA a aspirací na vysokoškolské studium. Autorský tým si klade otázku, jaký vliv má na tyto proměnné fakt, že se jedná o chlapce, či dívky. Analýza dokládá, že známky dívek a chlapců jsou rozdílné v neprospěch chlapců, a to i při stejných dovednostech, a naopak že dívky mají vyšší vzdělávací aspirace. Článek tedy dokládá význam genderu ve školním vzdělávání, ačkoliv se snaží být kritický k jiným českým výzkumům na toto téma.

Jarkovská, Lucie, Lišková, Kateřina, & Šmídová, Iva. *S genderem na trh. Rozhovory o dalším vzdělání patnáctiletých*. Praha: SLON. 2010. 224 stran. ISBN 978-80-7419-030-8.

Kniha se zabývá shodami a rozdíly v dívčích a chlapeckých volbách další studijní a profesní dráhy na konci základní školy. Jádrem knihy je kvalitativní výzkum, který byl proveden jak ve školách, tak v rodinách. Jednotlivé kapitoly představují různé perspektivy na žákovskou profi-volbu a ukazují individuální i systémové překážky související s genderovými stereotypy, s kterými se žákyně a žáci potýkají. Kniha sice nenabízí žádné informace a materiály využitelné přímo ve výuce, ale pomáhá vyučujícím (a zejména výchovným poradkyním/cům) uvažovat o životním směřování chlapců a dívek v širším kontextu, díky čemuž pro ně mohou být lepšími průvodci/kyněmi a podporovat je ve skutečně svobodné, stereotypy nezatížené volbě povolání.

Doležalová, Lucie. *Genderové stereotypy v pedagogické komunikaci v mateřské škole*. Studia paedagogica, roč. 14, č. 1, rok 2009, s. 165-177. Dostupné [zde](https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/115370/1_Studia_Paedagogica_14-2009-1_12.pdf): https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/115370/1_Studia_Paedagogica_14-2009-1_12.pdf

Článek představuje výzkum genderových vzorců v komunikaci učitelek a dětí v mateřské škole. Celkem bylo sledováno pět učitelek po dobu 30 hodin. Autorka se zaměřila zejména na frekvence a způsob oslovení chlapců a děvčat, důvody oslovení chlapců a děvčat, požadavky na způsoby chování a na reakce chlapců a děvčat, důvody chválení chlapců a děvčat, učitelské reakce na komunikování s chlapci a děvčaty, záměrné učení genderovým stereotypům, zadávání úkolů chlapcům a děvčatům, prostory a pozice pro chlapce a děvčata. Analýza prokázala, že učitelky jak v rozhovorech, tak v pozorovaném chování se vztahují k dívkám a chlapcům odlišně.

Jarkovská, Lucie, Lišková, Kateřina. *Genderové aspekty českého školství*. Sociologický časopis/Czech Sociological Review, 44(04), 2008, s. 683–701. Dostupné [zde](http://sreview.soc.cas.cz/uploads/02c86f73cf4e2848979710541c3a7261a8b6847d_513_2008-4JarkovskaLiskova.pdf): http://sreview.soc.cas.cz/uploads/02c86f73cf4e2848979710541c3a7261a8b6847d_513_2008-4JarkovskaLiskova.pdf

Článek ukazuje, že vzdělávací systém není pouze nástrojem vyrovnávání sociálních nerovností, ale také zdrojem nerovností mezi ženami a muži. Instituce školy má nastavené odlišné trajektorie a vyučující mívají obvykle odlišná očekávání od dívek a od chlapců. Autorky využívají jak teoretické argumenty, tak výzkumná data. Nedívají se na vzdělávací systém jako na nezávislou oblast, ale provazují ji s trhem práce, a tedy šířeji se sociálním postavením mužů a žen v české společnosti. Text je užitečný pro ty, kteří chtějí hlouběji porozumět tomu, jak je školství organizováno na genderovém principu a jaké to má dopady.

Skálová, Helena (ed.). *Genderovou optikou: Zaměřeno na český vzdělávací systém*. Gender Studies, o. p. s., Praha 2008. 56 stran. ISBN 978-80-86520-28-5.

Ke stažení zde:

http://t.umbl.com/redirect?z=https%3A%2F%2Fdrive.google.com%2Fopen%3Fid%3D0B6Wj3D3_XLIVZk1qbHfXzQtcG8&t=YTg4ZjBmMGQ3NWMzNmYyNmU3NDA0ZDkyN2M2ZjVkn2E5NDc3OTYwZCxBU4zdWpESg%3D%3D&m=0

Jedná se o stručný výčet klíčových problémů českého vzdělávacího systému z hlediska genderové rovnosti, které by neměly zůstat mimo odbornou veřejnou diskusi. Publikace je určena především pro tvůrce politik a systémových nástrojů ve vzdělávání, ale i pro odbornou veřejnost z řad vedení škol, vyučujících, případně také novinářů a novinářek. Publikace je strukturovaná do dvou částí. V první části se autorky zaměřují na otázku kurikulární reformy a jejích možností snižovat existující genderové nerovnosti, genderovou segregaci ve školství, problematiku sexuální výchovy a na dosavadní činnost MŠMT a dalších institucí, které se genderovou rovností ve školství zabývají. Ve druhé části publikace se dozvídáme podrobnosti o několika projektech neziskových organizací, které lze označit za příklady dobré praxe v oblasti rovných příležitostí ve vzdělávání.

Thorne, Barrie. *Gender play: Girls and boys in school*. Rutgers University Press. 1993. 252 stran. ISBN 978-0-8135-5654-3.

Barrie Thorne je profesorkou sociologie v USA. Dlouhodobě se zabývá vzděláváním a genderem. Její kniha je výsledkem etnografického výzkumu na 1. stupni základní školy. Zaměřila se především na interakce mezi dívkami a chlapci. Zjistila, že mezi oběma skupinami existují silné genderové hranice, které děti pomocí různých mechanismů udržují. Závěrečná kapitola knihy nabízí sadu doporučení pro vyučující, pomocí jakých postupů mohou podpořit žáky a žákyně ve formování genderově nestereotypních postojů.

Seznam doporučených publikací k tématu rovnosti dívek a chlapců ve vzdělávání

Doc. PhDr. Irena Smetáčková, Ph.D.
Mgr. Anna Babanová

Návrh obálky a grafické zpracování: Eva Říhová
Jazyková korektura: Vlasta Kohoutová
Vydavatel: Národní institut pro další vzdělávání
Editor: PaedDr. Eva Vincejová, PhD.
Rok vydání: 2016
1. vydání

Neprodejné!

Určené pro vzdělávací potřeby pedagogických pracovníků
škol a školských zařízení.

O autorkách

Mgr. Anna Babanová vystudovala Učitelství pro 1. stupeň ZŠ na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy v Praze. Dlouhodobě se zajímá o problematiku genderově citlivé pedagogiky a individualizace ve výuce. Podílela se na vzniku několika pedagogických příruček, zaměřených na genderově citlivé vzdělávání. Má vlastní webové stránky, kde prezentuje různé možnosti, jak přispívat k rovnému a spravedlivému vzdělávání dívek a chlapců. Kromě učení na prvním stupni se věnuje také lektorování a mentoringu. Je členkou Genderové expertní komory ČR a České asociace mentoringu ve vzdělávání.

Doc. PhDr. Irena Smetáčková, Ph.D. působí na katedře psychologie Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Jejím původním oborovým zázemím je psychologie, sociologie a pedagogika. Ve svých výzkumech a ve výuce se dlouhodobě věnuje socializaci dívek a chlapců v rodině i ve škole a genderové rovnosti ve vzdělávání. Na tato témata publikuje odborné články a knihy a vede kurzy v rámci pregraduální přípravy i celoživotního vzdělávání vyučujících. Je členkou Rady vlády pro rovnost žen a mužů, členkou Pracovní skupiny MŠMT pro rovnost žen a mužů a členkou Genderové expertní komory ČR.